

Eläkeliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionsförbundens intresseorganisation rf:
lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle pienten eläkkeiden korottamisesta HE 43
2019 vp

EETU ry on kuuden eläkeläisjärjestön (Eläkeliitto ry, Eläkeläiset ry, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, Kansallinen senioriliitto ry, Kristillinen Eläkeliitto ry ja Svenska pensionärsförbundet rf) S yhteistoimintaorganisaatio. Sen jäsenjärjestöjen jäsenistö, 300 000 eläkkeensaajaa, edustaa 87 %:a kaikista Suomen järjestäytyneistä eläkeläisistä.

Eläkeläisköyhyyttä on vähennettävä. Esitetty korotus (takuueläke 50 €) ja kansaneläke (noin 34 €) on oikein kohdennettu, kustannustehokas ja helpottaa kaikkein pienituloisimpien asemaa. Esitys on hyvin myönteinen, mutta ei riittävä. Eläkkeellä olevien köyhyyteen vaikuttavat tulojen lisäksi menot: asuminen, palvelumaksut, ruuan, lääkkeiden, liikkumisen ja energian hinnat. Siten eläkkeiden tason korottamisen rinnalle tarvitaan kohdennettuja ratkaisuja.

Kansaneläkeindeksin jäädyttäminen ja leikkaukset on kompensoitava täysimääräisesti

Verorahoitteisten pienimpien eläkkeiden korottaminen yhdessä kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien korottamisen kanssa (1,0 % HE 29/2019 vp) on hyvin myönteistä. Toimet ovat kannatettavia, mutta eivät riittäviä. Kansainvälisessä eläkejärjestelmien vertailussa Suomen eläkejärjestelmän heikkoudeksi on todettu vähimmäiseläketurvan taso (Mercer 2018).

Tilastokeskuksen mukaan vuodesta 2017 vuoteen 2018 eläkeläisten köyhyys on kasvanut yli 10 prosentilla. Vuonna 2018 pienituloisuuden rajan alle jäi 194 000 henkilöä eli 14,1 prosenttia eläkeläiskotitalouksissa asuvista.

Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa on ratkaisevasti heikentänyt kansaneläkeindeksin jäädytys ja leikkaukset. Ilman leikkauksia yksinasuvan, täyttä kansaneläkettä saavan tulot vuonna 2018 olisivat olleet 18 euroa kuukaudessa korkeammat (SOSTE 14.2.2018). Kelan mukaan indeksiin sidotut edut olisivat 3,3 prosenttia suuremmat vuonna 2019 ilman indeksin jäädytystä ja leikkaamista.

Luottotietoyhtiö Asiakastiedon selvityksen (9.1.2019) mukaan maksuhäiriöt ovat lisääntyneet erityisen paljon eläkeikäisillä, joiden maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet vuodessa yhdeksän prosenttia. Viime vuonna lähes 34 500:lla yli 65-vuotialla oli maksuhäiriömerkintä.

Vuosittain yli 300 000 kappaletta sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja päättyi ulosottoon. Eläkeläisten määrä tästä ryhmästä on kasvava. Asiakasmaksut eivät saa aiheuttaa velkaantumista ja ulosottoja. Tiedetään, että asiakasmaksujen maksuvaikeudet voivat johtaa sosiaaliin ongelmiin ja estää mahdollisuuden päästä palveluihin. Monet tutkimukset osoittavat, että ihmiset jättävät talousvaikeuksissa tarpeenmukaiset palvelut ja lääkkeet hankkimatta.

Toimeentulotuki ei ole pysyvä ratkaisu eläkeläisten toimeentulovaikeuksiin. Se on tarkoitettu tilapäiseen selviytymiseen. Siksi toisekseen toimeentulotuen siirrolla Kelaan tavoiteltu yhdenvertaisuus ole toteutunut eläkeläisten keskuudessa. Uudistus on koetellut hankalimmin heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, kuten etäällä palveluista asuvia vanhuksia.

Eläkeläisköyhyyttä tulee vähentää myös kohdennettujen ratkaisujen avulla. Köyhyyteen vaikuttavat tulojen lisäksi menot, kuten asumismenot, palvelumaksut, ruuan, lääkkeiden, liikkumisen ja energian hinta.

Asiakasmaksukatot on yhdistettävä kuukaudessa maksettavan takuueläkkeen suuruiselle tasolle

OECD:n vertailun (2017) mukaan asiakasmaksujen (10%) ja muun yksityisen rahoituksen osuus terveydenhuollon maksuissa on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjois- ja Länsi-Euroopan maissa (yhteensä 26% kokonaismenoista).

Ikäihmiset käyttävät muuta väestöä enemmän terveystalouksia, jolloin korkeat maksukatot ja omavastuut rasittavat heidän talouttaan muuta väestöä enemmän. Heillä on kolme korkeaa maksukattoa, jotka ovat: terveystaloukset (683 €), lääkkeet (572 €) ja Kela-matkat (300 €). Ehdotamme, että vireillä olevassa asiakasrasuääntelyn uudistamisessa palvelu-, matka-, ja lääkemaksukatot yhdistetään yhdeksi maksukatoksi, jonka taso on korkeintaan kuukaudessa maksettavan takuueläkkeen suuruinen.

Kansaneläkkeen vähennyskertoimen muutos tai täyden kansaneläkkeen tulorajan nostaminen mahdollisia pienimpien työeläkkeiden korottamisen keinoja

Hallitusohjelman mukaisesti tulee selvittää keinoja, joiden avulla voitaisiin korottaa pienimpiä alle 1400 euron työeläkkeitä nettomääräisesti 100 eurolla.

Tehtäessä korotuksia takuu- ja kansaneläkkeeseen ja mahdollisesti työeläkkeisiin, huomiota on kiinnitettävä pienimpien työeläkkeiden tasoon. On pidettävä huoli siitä, että suomalainen työeläkemalli on oikeudenmukainen kaikkia kohtaan. Työeläkejärjestelmän on kannustettava työkykyisiä olemaan työelämässä mahdollisimman pitkään.

Eläkkeiden korottamiseksi ehdotamme tutkittavaksi kansaneläkkeen vähennyskertoimen muutosta. Mikäli muiden eläketulojen kansaneläketä vähentävää vaikutusta muutettaisiin 50 prosentista 40 prosenttiin, eläkeläisköyhyys alenisi noin 27 000 henkilöllä ja vanhuusköyhyys vähenisi noin 25 000 henkilöllä. Kansaneläkekustannusten nettokasvu olisi tämän uudistuksen myötä noin 320 miljoonaa euroa, kun huomioidaan kansaneläkemenojen kasvu, verotulojen kasvu ja asumiskustannusten aleneminen.

Eläkeläisten verotus ei saa olla kireämpää kuin työssäkäyvillä

Eläke- ja palkkatulojen verotuksen vertailussa palkansaajan TyEl-maksun lukeminen veroksi on ongelmallinen, koska maksu ei ole veroa. Kritiikkiämme tukee mm. eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotto (PeVL 30/2005 vp).

Ikääntyneiden itsenäistä asumista omassa kodissaan on tuettava kotitalousvähennystä uudistamalla

Kotitalousvähennysoikeus on säilytettävä vähintään nykyisellään. Valtion talousarviossa 2020 esitetään, että kotitalousvähennyksen osuutta työkorvauksista lasketaan 50 prosentista 40 prosenttiin ja palkoista 20 prosentista 15 prosenttiin. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää aiotaan laskea 2 400 eurosta vuodessa 2 250 euroon. Toimenpide on väärä sillä se ei edistä tavoitetta turvata ikääntyneen mahdollisuus asua kotonaan mahdollisimman pitkään.

Palveluasumista ennaltaehkäisevänä toimenä yli 75-vuotiaille kotitalousvähennys tulisi myöntää korotettuna. Samalla tuetaan työllisyyttä.

Pienituloisilla eläkeläisillä ei ole tällä hetkellä lainkaan mahdollisuutta hyödyntää kotitalousvähennystä, koska heille ei tule maksettavaksi veroa, josta vähennyksen voisi tehdä. Kotitalousvähennystä vastaava tuki tulisi maksaa suorana avustuksena niille, jotka eivät voi tehdä vähennystä verosta. Avustuksen määrän tulee vastata verotuksessa hyödynnettävää kotitalousvähennystä.

Suomeen tarvitaan eläkeläisköyhyyden vähentämishjelma

Vanhusten taloudellisiin ongelmiin on tartuttava aiemmin ja kehitettävä moniammatillisia toimia heidän tukemiseksi. Osana hallituskauden uutta ikäohjelmaa tarvitaan erillinen eläkeläisköyhyyden vähentämishjelma.

Lisätiedot: Irene Vuorisalo, vanhusasiamies, Eläkeliitto ry irene.vuorisalo@elakeliitto.fi p: 0407257152

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

Anneli Taina
EETU-PIO:n puheenjohtaja
anneli.taina@kolumbus.fi
0400 852 626

Matti Niiranen
EETU-PIO:n sihteeri
matti.niiranen@senioriliitto.fi
040 501 9192